
РОМАНЮК Ю.В.,
кандидат педагогічних наук,
викладач англійської мови
кафедри англійської мови
технічного спрямування
№2, факультет лінгвістики,
Національний технічний
університет України «КП»,
м. Київ

ХАРАКТЕРИСТИКА ГІПЕРТЕКСТІВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Стаття розкриває сучасні підходи до аналізу гіпертекстів в мережі Інтернет. Представлено визначення гіпертексту, проаналізовані його відмінності від лінійного тексту. Визначені типи гіпертекстів, що є основою для формування у майбутніх інженерів читацької англомовної компетентності. Наведені приклади відповідних типів гіпертекстів. Відібрані гіпертексти відповідають рівню розвитку лінгвістичної компетентності студентів.

Ключові слова: гіпертекст, типи, читацька компетентність, Інтернет.

Статья раскрывает современные подходы к анализу гипертекстов в сети Интернет. Представлено определение гипертекста, проанализированы его отличия от линейного текста. Определены типы гипертекстов, как основы для формирования у будущих инженеров читательской англоязычной компетентности. Приведены примеры данных типов гипертекстов. Отобранные гипертексты соотносятся с уровнем развития лингвистической компетентности студентов.

Ключевые слова: гипертекст, типы, читательская компетентность, Интернет.

The article focuses on the problem of investigation the new approaches to the analysis of hypertexts in Internet. The definition of hypertext is introduced. Hypertext is the type of interactive sphere that possesses the proper hyperlinks to other documents in Internet. All differences between the printed text and the hypertext are analyzed. The types of hypertexts are defined while being the base of forming the English

language competence of future engineers in reading. The examples of such hypertexts are given in the article. These examples comprise a great number of terms and grammatical structures that have to be identified by students. The chosen hypertexts are correlated with the level of the development of the linguistic competence of future engineers. The adaptation of such hypertexts is not available as these hypertexts can be read only online. Online dictionaries and grammatical guides can help students understand unknown terms and grammatical issues. Online dictionaries and grammatical guides are chosen to provide the students with the opportunity of self education.

Key words: *hypertext, types, reading competence, Internet.*

З а сьогодні, в аспекті глобального використання мережі Інтернет, велика кількість науковців мають можливість розміщувати свої наукові здобутки у мережі Інтернет, обмінюватися своїм досвідом з іноземними колегами. Отже, майже всі технічні тексти, розміщені спеціалістами у мережі Інтернет, мають ознаки наукового стилю. Фонд науково-технічних Інтернет-текстів характеризується системністю, котра визначає специфічні риси кожного окремого тексту.

На сьогодні за основу представлення інформації у всесвітній мережі Інтернет обран гіпертекст. В теорію розвитку сучасного гіпертексту зробили внесок такі вчені як О.В.Барст, М.О.Візель, Є.Н.Галічкина, О.В.Дедова, О.В.Зикова, Н.Ф.Ковалева, Є.М.Кравченя, Є.С.Кубрякова, Є.С.Полат, І.В.Роберт, G.P.Landow, R.A.Lanham, J.D.Bolter та ін.

Гіпертекст не був спеціально розробленим для додатків мережі, він мав широке розповсюдження і раніше, як засіб створення довідників для програмного забезпечення, тобто гіпертекст ніс функцію навчання [6, с. 181]. В основі гіпертексту лежить розширена модель енциклопедії. Сучасна електронна енциклопедія, окрім фотогра-

фій, вміщує звукозаписи, музичний супровід та відео фрагменти. Модель енциклопедії вміщує у себе наступні принципи:

- свободу переміщення по тексту;
- реферативне викладання інформації;
- необов'язковість читання усього тексту;
- довідниковий характер інформації;
- використання перехресних посилань [6, с. 181].

І.В. Роберт, який є спеціалістом у галузі інформаційних та комунікаційних технологій, дає наступне поняття "гіпертексту" – це технологія обробки інформації, для якої характерно наступне: в ієрархічній базі даних розміщені відрізки звичайного тексту з можливими ілюстраціями. Між об'єктами встановлені іменовані зв'язки; на екрані дисплею розміщена частина тексту, в якій візуальна відмітка співвідноситься з об'єктом. Цією відміткою можуть бути спеціально виділені у тексті слова та вікна, котрі містять всю або частину інформації стосовно цього об'єкту [8, с. 23-24].

Як зазначає Є.С. Полат, гіпертекст – це тип інтерактивного середовища з відповідними посиланнями на інші документи. Посилання, котрі вставлені у слова або фрази, дозволяють

абоненту вибрати текст посилання і миттєво виводити пов'язані з ним відомості або матеріали мультимедіа. Гіпертекст вже багато років застосовується для написання навчальних систем [6, с. 249].

На сьогодні під терміном гіпертекст розуміють:

1) особливий метод створення інформаційних систем, котрий забезпечує доступ до даних зі збереженням логічних зв'язків між ними;

2) відповідну систему представлення текстової та мультимедійної інформації у вигляді мережі зв'язаних між собою текстових, графічних, звукових та інших файлів;

3) особливий універсальний інтерфейс, рисею якого є його інтерактивність [1].

Проаналізувавши дослідження різних вчених, ми виділяємо наступні риси гіпертексту:

- нелінійність;
- можливість існування лише в електронному вигляді;
- відсутність авторства;
- об'єктивність;
- можливість візуалізації інформації;
- незавершеність;
- множинність віртуальних структур.

Інтернет-текст, що має у своїй структурі гіперпосилання, є нелінійним, оскільки він набуває якості множинної реалізації.

Гіпертекст є основою для розвитку всіх видів читання одночасно. Ця якість гіпертексту дозволяє розвивати гнучкість читання, тому що текстовий матеріал, що його складає, не є побудованим у єдину лінійну послідовність. Читач здійснює швидкий перегляд текстів за допомогою гіпертекстових посилань з метою знаходження необхідної інформації, а не з метою читання усіх текстів, як це має місце у

випадку лінійного представлення інформації.

Ще однією якістю гіпертексту є можливість існування лише в електронному вигляді. На думку А.Л. Буран, використання гіпертексту не визволяє студента у процесі читання від інтелектуальної напруги, але надає йому можливість працювати з більшою інтенсивністю. А.Л. Буран відмічає, що людина має кращі можливості, ніж комп'ютер, переходити змістовними зв'язками від одного поняття і думки до іншого [2, с. 21]. При формуванні комунікативної компетентності у читанні, гіпертекст лише примножує цю здатність, дає можливість читачу у процесі зміни різних видів читання об'єднувати отриману інформацію з раніше накопиченими знаннями з цього питання.

Однією з головних якостей гіпертексту є відсутність авторства. Це дозволяє читачу співвідносити різні фрагменти тексту, піддавати їх критичному обмірковуванню. Така діяльність потребує від людини більших зусиль, ніж читання лінійного тексту.

Можливість візуалізації інформації при навчанні професійно орієнтованого читання є однією з головних якостей гіпертексту.

А.Л. Буран відмічає, що гіпертекст є незавершеним. Ми вважаємо, що гіпертекст може бути завершеним, тому що специфіка професійно орієнтованих текстів у мережі Інтернет приводить до двосторонньої інтерпретації поняття "завершеність" тексту. Так, якщо друкований лінійний текст можна вважати завершеним, тому що він за своєю природою має кінець, то текст, котрий знаходиться в гіперсереді, є незавершеним [4, с. 90]. Але, як зазначає М.А. Мосіна, текст можна вважати завершеним, якщо повідомлена в ньому інформація стосовно фактів,

явищ, подій дозволяє зробити висновок про їх закономірність та цінність [5, с. 42]. У цьому випадку професійно орієнтований гіпертекст може бути завершеним.

Технологія динамічного гіпертексту дозволяє автору керувати практично будь-яким елементом гіпертексту без повторного завантаження сторінки з сервера.

Саме поняття “динамічний гіпертекст” базується на понятті “гіпертекст”. Воно тісно пов’язане з мовами програмування (AJAX, Javascript), за допомогою яких додається динаміка гіпертекстовим сторінкам.

При визначенні головних функціональних типів текстів та їх жанрів у складі гіпертексту, ми керуємося Програмою з англійської мови для професійного спілкування [7, с. 58], в якій зазначено, що в галузі читання під рівнем володіння мовою B2 розуміється: вміння студентів визначати позицію та точку зору в автентичних текстах, пов’язаних зі спеціальністю, розуміти деталі у рекламних матеріалах, інструкціях, специфікаціях, розуміти академічну та професійну кореспонденцію (листи, факси, електронні повідомлення). Отже, керуючись класифікацією М.С.Гришиної [4], ми, у першу чергу, включаємо до складу гіпертексту тексти з Інтернет-ресурсів, що належать до таких функціональних типів та їх жанрів:

1) наукові тексти (жанри: наукова доповідь, тези, науково-технічний звіт, наукова стаття);

2) науково-технічні оціночні тексти (жанри: відгуки, резюме, дискусійні статті);

3) науково-технічні інструктивні тексти (жанри: інструкція, керівництво, пам’ятка);

4) науково-технічні ділові тексти (жанри: опис, винаходи, технічні нор-

ми, стандарти та ін.).

Наведемо приклади деяких функціональних типів текстів з Інтернет-ресурсів, що входять до складу гіпертексту:

а) науковий текст (наукова доповідь):

Desirable Mechanical Properties of Engineering Materials

During the process of selecting a material for engineering applications, their mechanical properties play a major role, which depend upon the components being manufactured and their utilization. Mechanical properties are characteristics of materials that are revealed when that material is subjected to mechanical loading. These are standard tests and procedures that are performed in a materials laboratory in order to determine their mechanical properties, which include first of all tensile properties and yield strength.

Tensile properties indicate how the material will respond to forces being applied in tension. A tensile test is an essential mechanical test where a thoroughly prepared specimen is loaded in a controlled technique while measuring the applied load and the elongation of the specimen over some distance. Tensile tests are used to establish the modulus of elastic limit, elasticity, proportional limit, elongation, reduction in area, tensile strength, yield strength, yield point, and other tensile properties...

(<http://www.bright hub.com/engineering/mechanical/articles/30474.aspx>)

б) науково-технічний оціночний текст (відгук):

Articulated Robots – SCARA and PUMA

Articulated Robots are no doubt the best robots for assembly and packaging applications. SCARA and PUMA are the most widely used articulated robots in industries for assembly and packaging and in academia for research

and analysis. SCARA is also called as Selective Compliant Articulated Robot Arm. This robot was developed by a team at Yamanashi University in Japan headed by Professor Hiroshi Makino. It is a simple articulated robot which can perform assembly tasks precisely and fast. SCARA is most adept in pick and place operations in any assembly line in industries with speed as well as precision. SCARA is more or less like a human arm the motion is restricted horizontal sweeping and vertical movement, it cannot rotate along an axis other than vertical. Read more about SCARA and PUMA.

(<http://www.brighthub.com/engineering/mechanical/articles/30146.aspx>)

в) науково-технічні інструктивний текст (інструкція):

Creating a sketch

To create a sketch, you should pick the sketch plane. If you already have a model, you could just pick any of its panes as a plane for your sketch. Alternatively, you can select one of the principal planes – Front, Top or Right plane. When you pick a plane, you will immediately see 4 icons next to your pointer: Sketch, Show, Zoom and Normal to. Click the Sketch icon (alternatively, you can click on “Sketch” in the Upper menu) – and you will “enter” a sketch. You can recognize that by seeing the “Exit sketch” button in the upper left corner of the Upper Menu. Another option to create a sketch is to click on “sketch” in the tabs menu, and then pick the “Sketch” feature. Or you can go to the Main menu (sliding) and click Insert-> sketch. You will then be asked to select a plane – once again a model pane or a created plane. Once you are “inside” the sketch, pick a circle form the options in the Upper menu, choose center point on the screen and drag you mouse to create a circle. Then hit the “exit sketch” button in the Upper Menu. Congratulations, you have just created your first sketch!

(<http://www.brighthub.com/engineering/mechanical/articles/13055.aspx>)

Гіпертексти науково-популярного та науково-технічного підстилів містять найбільшу кількість термінологічних одиниць з метою навчання читання останніх. Проведений нами лексико-семантичний аналіз гіпертекстів відповідних функціональних підстилів свідчить про те, що науково-популярні та науково-технічні гіпертексти характеризуються особливостями вживання певних моделей термінологічних одиниць, які мають розпізнавати студенти для точного розуміння наукової інформації.

Відібрані гіпертексти мають відповідати рівню розвитку лінгвістичної компетентності студентів, їхнім віковим особливостям. До параметрів, за якими визначається адаптивність текстів, відносяться композиційно-мовленнєва форма, тема, мовний матеріал та обсяг тексту [9]. Втім, адаптація за параметром обсягу тексту при відборі Інтернет-текстів є неможливою, тому що скорочення текстів не є можливим у процесі читання в режимі он-лайн. Щодо адаптивності композиційно-мовленнєвого матеріалу, тем та мовного матеріалу, то процес формування читацької англомовної компетентності, зокрема на II курсі, пов'язаний з лексико-граматичною та змістовною наповнюваністю Інтернет-текстів, де лексико-граматичний матеріал може становити певні труднощі за рахунок незнайомих лексичних та граматичних явищ. Під час вибору змісту тексту варто враховувати наявність або відсутність у студентів фонових знань за даною тематикою, а також відповідність завдань та методів досягненню поставлених навчальних цілей. Критерій адаптивності та доступності зумовлює включення різних гіпертекстів,

як легких, невеликих за обсягом для підтримки вже сформованих навичок та вмінь, так і складних, великих за об'ємом текстів, що забезпечують високий рівень аналітично-синтетичної діяльності [4]. Щодо відбору довідкових джерел, з метою полегшення процесу пошуку та сприйняття майбутніми інженерами необхідної інформації для розуміння незнайомих лексико-граматичних явищ науково-популярних та науково-технічних гіпертекстів, ми розмістили на навчальному веб-сайті гіперпосилання на он-лайн граматичні довідники, в яких опис граматич-

них явищ подається українською або російською мовами, приклади граматичних явищ – англійською мовою.

Отже, в межах нашого дослідження ми проаналізували типи гіпертекстів, встановили їх відмінності від друкованого тексту, привели приклади деяких функціональних типів текстів з Інтернет-ресурсів, що входять до складу гіпертексту.

Перспективи подальших наукових досліджень ми вбачаємо в процесі організації навчання майбутніх інженерів англомовного читання в мережі Інтернет.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Азимов Э. Г. *Словарь методических терминов (Теория и практика преподавания языков)* / Э.Г.Азимов, А.Н.Щукин. – СПб. : Златоуст, 1999. – 472 с.
2. Буран А. Л. *Обучение студентов неязыкового вуза профессионально-ориентированному чтению с использованием средств информационных и коммуникационных технологий* : дисс. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Анна Леонидовна Буран. – Томск, 2006. – 178 с.
3. Дунаева Л. А. *Грамматический справочник в компьютерном практическом курсе русского языка для иностранных студентов* : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Л.А.Дунаева. – М., 1997. – 220 с.
4. Гришина М. С. *Обучение гибкому профессионально ориентированному иноязычному чтению в сети Интернет (на основе комплекса компьютерных программ)* : дисс. ... кандидата пед. наук : 13.00.01 / Марина Степановна Гришина. – Пермь, 2003. – 242 с.
5. Мосина М. А. *Обучение профессионально-ориентированному информативному чтению диалогу англоязычных научно-методических текстов* : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Маргарита Александровна Мосина – Пермь, 2001 – 230 с.
6. Полат Е. С. *Интернет в гуманитарном образовании : учеб. пособие [для студ. высш. учеб. заведений]* / Евгения Семеновна Полат. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 125 с.
7. Програма з англійської мови для професійного спілкування / [Г.Є.Бакаєва, О.А.Борисенко, І.І.Зуєнюк, В.О.Іваніщева, Л.Й.Клийменко, Т.І.Козимирська, С.І.Кострицька та ін.]. – К. : Ленвіт, 2005. – 119 с.
8. Роберт И. В. *О понятийном аппарате информатизации образования* / Ирэна Веньяминовна Роберт // ИНФО. – 2002. – №12. – С. 4–6.
9. Фоломкина С. К. *Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе* / Софья Кирилловна Фоломкина. – Москва : Высшая школа, 1987. – 207 с.